

L'APORTACIÓ DEL SISTEMA TERRITORIAL DEL mNACTEC A L'ESTUDI, PROTECCIÓ I DIFUSIÓ DEL PATRIMONI INDUSTRIAL CATALÀ

Ja durant el segle XIX, juntament amb la creació de museus que valoritzaven i reivindicaven l'art i les restes materials de civilitzacions molt anteriors a la pròpia, es va començar a valoritzar, també però d'una forma molt més esparsa, aquells objectes d'ús quotidià que anaven canviant, les innovacions tecnològiques que apareixien i el canvi del propi model social en que es vivia. Així van crear-se els primers museus que es van convertir en expositors de l'evolució tècnica de la seva pròpia societat: Musée des Arts et Métiers (1793, a Paris), Science Museum (1863 a Londres) i Deustches Museum (1903 a Munic). A Catalunya, pionera en implementar el nou model de la societat industrial a Europa, també es va preveure aquesta nova tipologia de museus amb el Decret de creació d'un Museu de la Indústria i la Tècnica per part de la Generalitat Republicana l'any 1938. Malauradament la guerra civil (1936-1939) va impedir que també en el camp de la museologia científica, tècnica i industrial Catalunya fos novament capdavantera.

Coincidint amb els primers moviments de revalorització del patrimoni industrial que es donen a Europa (1965, *Euston Station*, a Londres), a Catalunya diferents particulars, empreses i entitats públiques comencen a formar diferents col·leccions temàtiques i específiques basades en objectes tècnics i industrials a la vegada que, també, apareix per primer cop la valorització i recuperació del propi edifici de producció industrial com a referent del patrimoni cultural. En el primer grup podem esmentar el Museu del Joguet, a Figueres, la Col·lecció d'Automòbils Salvador Claret, a Sils o bé la Col·lecció d'objectes de cinema de Tomàs Mallol, a Girona. Del segon grup mereix un reconeixement molt especial la inauguració l'any 1965 del Museu-Molí Paperer de Capellades. S'iniciava així tot una "*revolució*" de la museologia moderna que tendia a explicar els avenços i processos productius en el propi lloc on aquests es produïen, en el seu propi entorn, en el seu propi territori. Apareixien els Ecomuseus, els Centres d'Interpretació, els museus a l'aire lliure, etc. Diferents sistemes i matisos per a explicar el mateix: el patrimoni d'una societat de base i component plenament industrialitzada en el seu propi entorn, en el seu propi paisatge, en el seu propi territori.

Tots aquest canvis i noves manifestacions que volien i permetien veure, explicar i conèixer els espais productius, els habitatges, les cases de l'amo, els espais de producció, de lleure, etc. d'una societat industrial, en els seus diferents àmbits i especialitats productives, va concretar-se, impulsat pel Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, en la creació, ara fa 30 anys, del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) i, poc més tard, en l'inici i expansió del seu Sistema Territorial.

Amb una nova concepció museològica i una nova idea innovadora iniciada per Eusebi Casanelles, el Sistema Territorial del mNACTEC vol explicar el procés i història de la industrialització a Catalunya no en un edifici concret sinó a través de diferents museus i llocs d'interès patrimonial situats en els propis llocs que van ser protagonistes del canvi social i tecnològic del país. La creació del Sistema Territorial del mNACTEC ha estat, de llarg, la principal aportació conceptual a la museologia científica i tècnica europea organitzada com un sistema de museus amb gestió pròpia de cada un d'ells. Cada centre

ha de ser singular, específic i especialitzat en determinat sector productiu que permeti exposar i manifestar les pròpies característiques de la nostra història industrial: diversitat sectorial i expansió territorial pel conjunt del país.

A dia d'avui, el Sistema Territorial del mNACTEC, regulat per Llei, és format per 26 museus i llocs d'interès patrimonial repartits per tot el territori català que són un referent inexcusable per fonamentar el coneixement i divulgació no solament de la història de la ciència, de la tècnica i del procés d'industrialització de Catalunya, sinó també de la seva més moderna innovació tecnològica, dels processos productius de la seva societat, de la història de les seves empreses i del conjunt de tots aquells elements mobles i immobles que identifiquen un model social, econòmic i cultural en constant procés de canvi i evolució (patrimoni de la societat industrial).

Constitueixen i formen el Sistema Territorial el propi mNACTEC, a Terrassa, amb les seves 3 seus pròpies (Museu del Ciment de Castellar de n'Hug, Farga Palau de Ripoll i Colònia Sedó d'Esparreguera); un grup de 6 museus reconeguts i declarats per la Llei de Museus com a museus-secció: Museu-Molí Paperer (Capellades), Museu de la Pell i Comarcal de l'Anoia (Igualada), Museu del Suro (Palafrugell), Museu de les Mines de Cercs (Cercs), Ecomuseu-Farinera de Castelló (Castelló d'Empúries), Museu Industrial del Ter (Manlleu) i 16 museus i llocs d'interès patrimonial especialitzat com són: Museu del Ferrocarril de Catalunya (Vilanova i la Geltrú), Museu de la Tècnica (Manresa), Museu de l'Estampació (Premià de Mar), Museu Hidroelèctric de Capdella (La Torre de Capdella), Museu de les Mines de Plom (Bellmunt del Priorat), Museu de la Rajoleta "Pujol i Bausis" (Esplugues de Llobregat), Museu de la Colònia Vidal (Puig-reig), Col·lecció d'Automòbils "Salvador Claret" (Sils), Fassina de l'Espluga (L'Espluga de Francolí), Serradora d'Àreu (Alins), Salines de Gerri de la Sal (Baix Pallars), Mines i Parc Cultural de la Muntanya de Sal (Cardona), Museu de la Torneria (Torelló), Patrimoni Històric i Industrial de Ferrocarrils de la Generalitat (La Pobla de Lillet-Ribes de Fresser), Centre d'Interpretació del Ferrocarril (Móra la Nova) i Museu de la Mecanització Agrària "Cal Trepat" (Tàrraga).

*Jaume Perarnau i Llorens
Doctor en Història de la Tècnica
Director del mNACTEC*

Terrassa, 6 de juny de 2014